

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Bahagi ng kultura ng tao ang mga kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin. May sariling paniniwala, kaugalian at pamahiin ang bawat lipunan. Nagmula pa noong sinauna at nabahagi sa bawat salinlahi ang lahat ng ito.

Mapag-aaralan at mabibigyang paliwanag ang ilan sa mga kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin sa tahanan at pamayanan sa modyul na ito.

Nahahati sa dalawang aralin ang modyul na ito:

Aralin 1 – Mga Kinaugaliang Paniniwala, Gawi at Pamahiin

Aralin 2 – Mga Paliwanag Tungkol sa Ilang mga Kinaugaliang Paniniwala at Gawi

Anu-ano ang mga Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Matapos mong pag-aralan ang modyul na ito, maaari mo nang:

- ◆ tukuyin ang mga nananatiling kinaugaliang paniniwala at pamahiin sa tahanan at pamayanan;
- ◆ talakayin ang mga bunga o epekto ng mga kinaugaliang paniniwala o pamahiin sa sarili at pag-unlad ng pamayanan; at
- ◆ ipaliwanag ang pananatili nitong mga kinaugaliang paniniwala at gawi.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

Sagutan ang pagsusulit sa ibaba bago mo simulan ang iyong pag-aaral sa modyul na ito, upang malaman kung anu-ano na ang alam mo tungkol sa paksang tatalakayin.

Lagyan ng tsek (4) ang patlang kung nagpapahayag ng kinaugaliang paniniwala o pamahiin ang pangungusap at ekis (8) kung ito ay hindi.

- _____ 1. Hindi dapat tumingin sa buwan ang taong may sakit.
- _____ 2. Lalaking malusog ang halaman na nadidiligan parati.
- _____ 3. Magdudulot ng kamalasan ang pagwawalis sa gabi.
- _____ 4. Tuwing kabilugan ng buwan kakaunti lamang ang huli ng mga mangingisda.
- _____ 5. Tanda na may mamamatay sa isa sa iyong mga minamahal ang paru-parong itim.
- _____ 6. Lalaking malusog at malakas ang batang umiinom ng gatas at kumakain nang tama.
- _____ 7. May paraan kung nanaisin.
- _____ 8. Mayroong darating na bisitang babae kung mahulog ang kutsara mula sa mesa.
- _____ 9. Epektibong gamot para sa impeksyon at mga sugat ang pinakuluang dahon ng bayabas.
- _____ 10. Tatandang dalaga ang isang dalaga na kumakanta habang nagluluto.

Kumusta? Sa palagay mo ba'y marami kang tamang sagot? Ihambing ang iyong mga sagot sa mga nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 26 .

Nagpapakitang marami ka nang alam tungkol sa paksa ng modyul na ito kung tama lahat ang iyong sagot. Maaari mo pa ring pag-aralan ang modyul na ito upang magbalik-aral sa mga bagay na alam mo na. Malay mo, mayroon ka pang mga bagong kaalaman na matututunan.

Kung ikaw ay nakakuha ng mababang marka, huwag malungkot. Nangangahulugan lamang na ito ay para sa iyo. Makatutulong ito sa iyo na maintindihan ang ibang mahahalagang konsepto na maari mong gamitin sa araw-araw. Kung iyong pag-aaralang mabuti ang modyul na ito, malalaman mo ang sagot sa pagsusuri at sa marami pang iba. Handa ka na ba?

Maaari ka nang lumipat sa susunod na pahina upang umpisahan ang Aralin 1.

Mga Kinaugaliang Paniniwala, Gawi at Pamahiin

Ipagpalagay na naglalakad ka at ang iyong lolo nang nakasalubong mo ang isang pusang itim. Bigla kang hihilahin ng iyong lolo at itatabi sa kabilang direksiyon. Ano sa palagay mo ang dahilan nang ikinilos ng iyong lolo?

Maaaring naniniwala ang iyong lolo sa pamahiin na malas ang pusang itim, kung kaya't dali-dali niyang iniwasan ang pusa. Narinig mo na ba ang ganitong pamahiin?

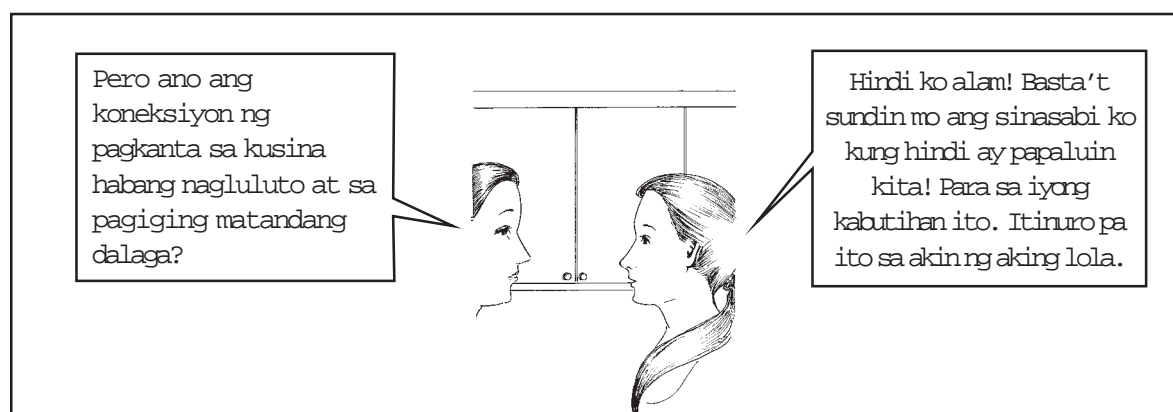
Ang mga kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin ay bahagi ng ating mayaman at makulay na kultura. Ang mga paniniwalang ito ay naipamana sa atin ng ating mga ninuno at patuloy pa ring naririnig ang mga ito mula sa ating mga magulang, mga lolo at lola at iba pang nakatatanda.

Basahin Natin Ito

Isang araw sa bahay ni Maria...

Naglalarawan ang pag-uusap na iyong nabasa ng isang halimbawa ng pinaniniwalang pamahiin. Maraming mga tao ang naniniwala na magdudulot ng pagkamatandang dalaga ang pagkanta sa kusina habang nagluluto. Narinig mo rin marahil ito mula sa iyong nanay o lola.

Ayon sa ilan, isang lalake ang nagsimula ng ganitong paniniwala sa kagustuhan niyang tumigil ang mga babae sa pagkanta habang nagluluto. Takot siya marahil na mapupunta ang kanyang laway sa pagkain habang ang taong nagluluto ay kumakanta.

Pag-isipan Natin Ito

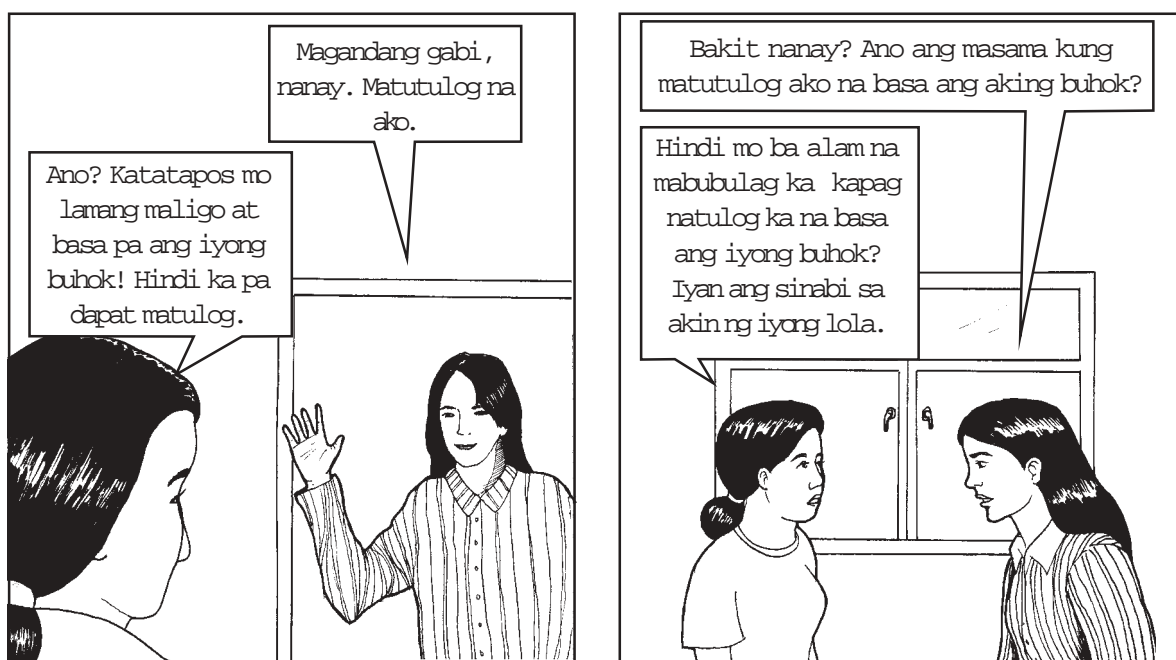
Naniniwala ka ba na tatandang dalaga ang babaeng kumakanta habang nagluluto? Bakit o bakit hindi? Isulat ang iyong sagot sa ibaba.

Ihambing mo ang iyong sagot sa halimbawang ibinigay sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 26.

Basahin Natin Ito

Basahin mo ang kuwento upang malaman ang isa pang pamahiin.

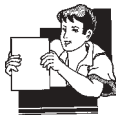

Pag-isipan Natin Ito

Ano ang masasabi mo sa pag-uusap na iyong nabasa? Narinig mo na marahil mula sa iyong mga nakatatandang kamag-anak na nagpapaalala na ang pagtulog nang basa ang buhok ay nagiging sanhi ng pagkabulag. Naniniwala ka rin ba na ang pagtulog ng basa ang buhok ay sanhi ng pagkabulag? Bakit o bakit hindi? Isulat ang iyong sagot sa ibaba.

Natapos mo na bang isulat ang iyong sagot? Ihambing mo ang iyong sagot sa halimbawang ibinigay sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 26.

Alamin Natin

Hanggang ngayon maraming tao ang naniniwala na nagdudulot ng pagkabulag ang pagtulog nang basa ang buhok. Ang paniniwalang ito ay naipamana mula sa isang salinlahi hanggang sa isang salinlahi at pinaniniwalaan pa rin ng mga tao hanggang ngayon. Ngunit napatunayan ng agham na hindi totoo ang paniniwalang ito. Ayon sa Samahan ng mga Optometrist sa Pilipinas (SOP), walang koneksiyon ang pagtulog ng basa ang buhok sa pagkabulag. Sinasabi nila na ang mga nanay na ayaw mabasa ang mga pundan ng unan marahil ang nagsimula ng ganitong paniniwala.

Basahin Natin Ito

Tingnan natin ang isa pang pamahiin sa pamamagitan ng kuwento sa ibaba.

Ang gandang panyo! Saan mo ito nakuha, Anna?

Nagagalak ako't nagustuhan mo ito, nanay. Regalo ito ni Jose sa akin.

Talaga? Isauli mo ito agad!

Ngunit bakit, nanay? Gustung-gusto ko ang panyo at masasaktan si Jose kung ibabalik ko ito.

Hindi mo ba alam na kung binigyan ka ng panyo ng taong iyong minamahal ay magkakahiwalay kayo?

Talaga? Pero bakit?

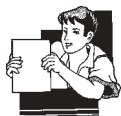
Iyan ang sinabi sa akin ng iyong lola. Maniwala ka sa akin, kung hindi mo isasauli ang panyo, masisira ang relasyon ninyo.

Subukan Natin Ito

Kung ikaw si Anna, ano ang iyong gagawin? Susundin mo ba ang payo ng iyong nanay? O itatago mo ba ang panyo? Isulat ang iyong sagot sa mga patlang sa ibaba.

Ihambing mo ang iyong sagot sa halimbawang ibinigay sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 26.

Alamin Natin

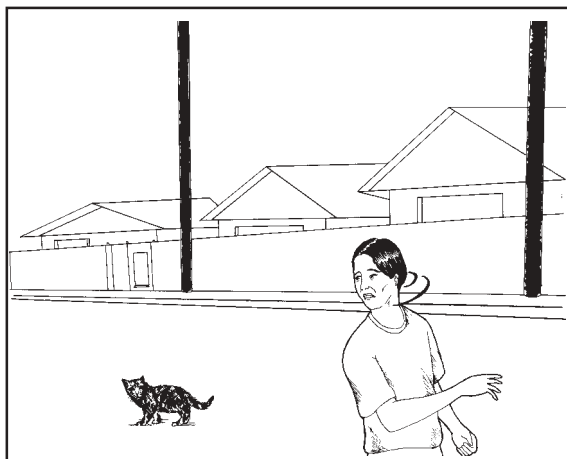
Maraming kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin ang mga Pilipino. Mayroong mga kinaugaliang paniniwala at pamahiin tungkol sa buhay at pagkamatay at sa pagliligawan, pagbubuntis at panganganak, kalusugan, agrikultura at marami pang iba.

Basahin Natin Ito

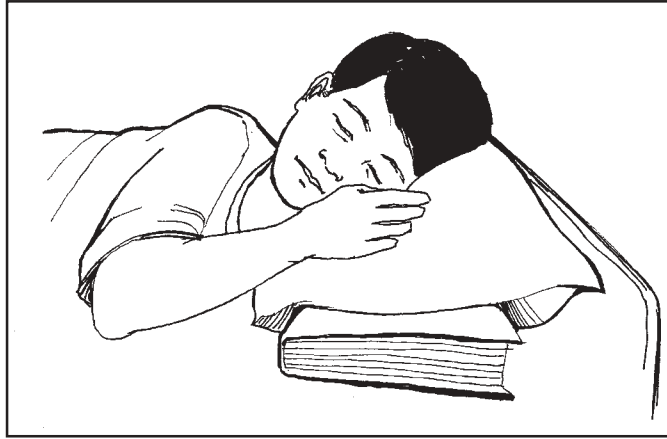
Ito pa ang ilan sa mga kinaugaliang paniniwala at pamahiin na maaaring narinig mo na mula sa iyong mga lolo't lola, magulang at mga nakatatanda. Basahin at unawain muna ang mga ito. Pagkatapos, pag-aralan muli ang mga ito. Narinig mo na ba ang mga pamahiing ito? Naniniwala ka ba sa mga ito? Lagyan ng tsek (4) ang sa tingin mo'y maaaring totoo, o pinaniniwalaan mo. Ilagay ang tsek (4) sa loob ng maliit na kahon.

- ☐ Hindi dapat magsuot ng perlas ang babaeng malapit nang ikasal dahil magdudulot ito ng kamalasan.
- ☐ Kung makakita ka ng pusang itim habang naglalakad sa kalsada, dapat mong iwasan ang dadaanan nito upang hindi ka malasin.

- ☐ Kung umupo sa isang bangketa o malapit sa bahay ang isang aso, isang miyembro sa bahay ang mamamatay.
- ☐ Kung may nais na pagkain ang isang buntis at hindi ito naibigay ng kanyang asawa o kahit na sino, malalaglag ang kanyang pinagbubuntis.

- ☐ Isang bisitang babae ang darating kung mayroong mahuhulog na kutsara mula sa mesa habang kumakain.
- ☐ Magiging matalino ka kung mahihiga ka sa unan na mayroong libro sa ilalim nito.

- ☐ Dapat ilibing ng alas tres ng hapon ang patay upang maiwasan ang agarang pagkamatay ng isang miyembro ng pamilya.
- ☐ Nagpapahayag na mayroong mga masasamang espiritu ang asong umiiyak sa gabi.
- ☐ Ipanganganak na walang buhok ang sanggol ng buntis na nagpagupit ng buhok.
- ☐ Magluluwal ng kambal ang buntis na kumain ng kambal na saging.

Subukan Natin Ito

Ang sumusunod ay ilan sa mga sitwasyon na nangyayari sa mga tao araw-araw. Ano ang gagawin mo kung ikaw ay nasa ganitong mga sitwasyon? Gumuhit ng nakangiting mukha (☺) sa patlang na tumutugma sa iyong sagot.

1. Gustong malaman ng isang kaibigang malapit nang ikasal kung magkakasya sa kanya ang kanyang trahe de boda . Pero sinabihan siya ng kanyang ina na kung isusukat niya ito, hindi matutuloy ang kanyang kasal. Hindi niya alam ang kanyang gagawin, pumunta ang iyong kaibigan sa iyo upang humingi ng payo. Sasabihin mo sa kanya na:

_____a. sundin niya ang payo ng kanyang ina dahil naniniwala ka rin na hindi matutuloy ang kasalan kung isusukat niya ang kaniyang trahe de boda.

_____b. Isukat niya ang kaniyang trahe de boda. Isa lamang pamahiin na walang maka-agham na basehan ang sinabi ng kanyang ina.
2. Binigyan ka ng iyong nobya/nobyong isang magandang panyo para sa iyong kaarawan. Nang sinabi mo ito sa iyong ina, sinabi niya na isauli mo ang panyo dahil magkakahiwalay kayo ng iyong nobya/nobyong kung hindi mo ito isasauli. Ang gagawin mo ay:

_____a. Isasauli ang panyo kahit na ito ay mahalaga sa iyo at kahit alam mo na masasaktan ang iyong nobya/nobyong. Mas mahalaga ang inyong relasyon.

_____b. Itatago ang panyo dahil para sa iyo, ito ay isang mahalagang regalo. Walang kinalaman ang panyo sa kalalabasan ng inyong relasyon.
3. Isang gabi, dumating ang iyong pinsan at nagtanong kung maaari ba siyang makahiram ng tatlong tasa ng bigas dahil wala silang makain. Pagkatapos, sinabihan ka ng iyong asawa na malas ang pagpapahiram ng bigas sa gabi. Ano ang gagawin mo?

_____a. Pagsasabihan mo ang iyong pinsan na bumalik bukas dahil hindi ka maaaring magpahiram ng bigas kung gabi.

_____b. Bibigyan mo ang pinsan mo ng bigas na kailangan niya. Alam mo kung gaano nila ito kailangan at pamahiin lamang ang sinabi ng iyong asawa.

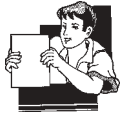
4. Habang naghahapunan, hindi sinasadyang natapon ng iyong anak ang kanin sa sahig. Naalala mo ang sinabi ng iyong ina na magdudulot ng kamalasan ang pagwawalis sa gabi.
- _____a. Ipagpapaliban mo ang pagwawalis sa susunod na araw. Ayaw mong malasin ka.
- _____b. Lilinisin mo agad-agad ang kalat. Alam mong walang koneksiyon sa pagwawalis ng sahig sa gabi ang kamalasan.
5. Isang asong gala ang kumagat sa iyong anak. Alam ng iyong lolo na takot sa ineksyon ang iyong anak kung kaya't minungkahi niya na papatayin na lamang nila ang aso sa halip na dalhin sa doktor ang bata para mamatay rin ang rabis sa katawan ng iyong anak. Gusto mo lamang na makamit ang pinakamabuti para sa iyong anak, kung kaya't:
- _____a. Hindi mo dadalhin sa doktor ang iyong anak para hindi siya mahirapan sa mga ineksyon. Sisiguraduhin mo na lamang na mapapatay ng iyong lolo ang aso agad-agad.
- _____b. Dadalhin mo ang iyong anak sa doktor agad-agad. Mas pipiliin mong magdusa siya sa ineksyon sa halip na isugal ang kanyang buhay. Alam mong mas magandang alternatibo ang bagong agham sa medisina kumpara sa pamahiin.

Natapos mo na bang sagutin ang mga tanong? Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 27.

Pag-isipan Natin Ito

Nasubukan mo na bang tanungin ang mga nakakatanda sa iyo kung ano ang dahilan ng kanilang paniniwala sa mga pamahiin? Kung nasubukan mo na, mapapansin mo na wala silang maibibigay na dahilan. Sa halip, sasabihin nilang pinasa pa sa kanila ng kanilang mga ninuno ang mga paniniwalang ito at dapat natin itong sundin. Sasabihin din nilang – walang mawawala kung susundin natin ito! Ito ba ay totoo? Wala bang masamang mangyayari kung susundin natin ang mga pamahiing ito? Ano sa palagay mo ang kahihinatnan ng mga paniniwalang ito? Pag-isipan mo ang iyong mga sagot sa mga tanong na ito bago ka tumuloy sa susunod na seksiyon. Dito, pag-uusapan natin ang mga kahihinatnan ng mga sumusunod na pamahiin.

Alamin Natin

Bahagi na ng kultura ng Pilipino ang mga kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin at ang mga ito ay naipasa na sa mga salinlahi. Nasa atin na ang mga paniniwalang ito at gawi sa haba ng panahon ngunit karamihan sa mga ito'y hindi totoo at nakaliligaw. Pag-aralan natin ang mga kahihinatnan ng mga sumusunod na paniniwala sa ating sarili at pag-unlad ng pamayanan.

Patatatagin nito ang paniniwala sa kapalaran

Ang paniniwala sa kapalaran (*fatalism*) ay nangangahulugan na pinapabayaan natin ang lahat ayon sa pagkakataon o kapalaran. Kapag sinusunod natin ang mga pamahiin ng hindi inaalam ang tunay na dahilan sa mga bagay na nangyayari, nilalagay natin, samakatuwid, ang ating kinabukasan sa mga hindi kilalang dahilan. Halimbawa, nakasalalay ang tagumpay ng ating gawain sa loob ng isang araw kung may makakasalubong tayong isang itim na pusa o kulay-lupamg paru-paro at hindi ayon sa ating pagsusumikap at pagpapasya upang magtagumpay.

Maaari itong mapatunayang mapanganib at nakamamatay

Minsan kung nagkakasakit ang isang miyembro ng ating pamilya, sa halip na dalhin natin siya sa doktor, ginagamitan natin siya ng mga gawang-bahay na gamot na umaayon sa ating mga paniniwala. Kumukonsulta rin tayo sa mga albularyo (*quack doctors*) na siya naman gumagamit ng iba't ibang paraan para mapaalis ang mga espiritu na nagdudulot ng sakit sa tao. Mapanganib ang paggagamot sa tulong ng mga taong walang kaalaman sa medisina. Sa halip na magamot ang sakit, maaari pa itong makaragdag sa sakit at maaari ring magdulot ng pagkamatay.

Nagiging makitid ang pag-iisip ng tao

Dahil pinipili ng mga tao na sumunod sa mga pamahiin, hindi na nila sinusubukang maghanap ng ibang paliwanag para sa mga bagay na nangyayari. Nagiging makitid ang kanilang pag-iisip at nawawala ang kanilang kakayahan na unawain ang mga pangyayari na nagaganap.

Pumipigil ito sa pag-unlad ng komunidad

Walang asenso at pag-unlad ang mga tao at ang kanilang pamayanan kung sa halip na magsumikap sila, inaasa nila ang kanilang buhay sa suwerte o sa pagkakataon. Dahil makitid ang isip ng mga tao, hindi sila bukas sa pagbabago at mga bagong kaisipan na makatutulong sa pag-unlad ng kanilang komunidad. Mapapako sila sa kanilang mga kinasanayang mga gawi at paniniwala.

Kahit na bahagi na ng ating makulay na kinaugalian ang mga pamahiin, dapat muna nating pag isipan ang mga ito bago natin sundin. Maaaring wala itong panganib sa umpisa, ngunit may mga kasunod na pangyayari na maaaring magdulot ng sakit at panganib.

Dapat tayong maging maingat, lalo na kung tungkol sa mga sakit at tungkol sa ating kalusugan ang hinaharap natin. Bago mo sundin ang mga paniniwala at gawi, siguraduhin mong alam mo ang dahilan nito base sa agham o ang paliwanag tungkol dito. Sa Aralin 2, malalaman mo ang mga paliwanag tungkol sa ilan sa ating mga pamahiin.

Subukan Natin Ito

1. Anu-ano pang mga kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin ang alam mo tungkol sa mga kinakasal? Kung ikaw ay ikakasal, susundin mo ba ang mga gawi na ito? Bakit o bakit hindi?

2. Isipin mong sa iyo nangyari ang mga sumusunod na pangyayari, ano ang gagawin mo?
 - a. Pagkatapos mong maglaro sa bukid, nagreklamo ang iyong nakababatang kapatid na masakit ang kanyang tiyan. Naniniwala ang mga nakakatanda sa inyong komunidad na pinaglalaruan ang iyong kapatid ng mga duwende kaya dapat siyang madala sa albularyo. Susundin mo ba ang kanilang payo?

- b. Papunta ka sa isang pakikipanayam tungkol sa isang trabaho. Naglalakad ka patungo sa istasyon ng bus, nang nakita mo ang isang itim na pusa na nakatayo sa iyong daraanan. Ano ang iyong gagawin? Tutuloy ka pa ba sa iyong pupuntahan kahit alam mong magdudulot ng kamalasan ang itim na pusa?

Ihambing mo ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 27.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Sagutin ang pagsusulit sa ibaba upang malaman kung ano na ang iyong nalalaman mula sa araling ito.

Lagyan ng tsek (4) ang patlang kung ang pangungusap ay kinaugaliang paniniwala, gawi o pamahiin at ekis (8) kung ito ay hindi.

- _____1. Magsisilang sa kambal ang buntis na kumakain ng kambal na saging.
- _____2. Lalaking malusog ang batang kumakain ng maraming prutas at gulay.
- _____3. Makakahuli ka ng maraming isda kung hugis kaliskis ng isda ang ulap.
- _____4. Magdudulot ng kamalasan ang isang bahay na mayroong hagdanan na humaharap sa pangunahing pintuan.
- _____5. Maghihiwalay ang nagpapakasal ng buwan ng Pebrero.
- _____6. Kung may pumasok na paru-parong itim sa bahay, nangangahulugan ito na may mamamatay sa bahay.
- _____7. Kung nanaginip ang isang tao tungkol sa ahas, ang ibig sabihin nito ay magkakaroon siya ng maraming pera.

- _____8. Kung kakausapin mo ang halaman, lalaki itong malusog.
- _____9. Maaabot ng taong nagsusumikap ang kanyang mga pangarap at hinahangad.
- ____10. Mahirap humuli ng isda kung walang buwan dahil tinatakot ng mga masasamang espiritu ang mga isda sa ibabaw ng dagat.

Tapos ka na bang sumagot? Ihambing mo ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 28.

Ano ang iyong kinahinatnan sa pagsusulit? Kung lahat ng iyong sagot ay tama, binabati kita! Handang-handa ka na sa susunod na aralin.

Kung ang marka mo ay 8 o 9, magaling. Kailangan mo lamang pag-aralan ang mga puntong nahirapan kang intindihin sa aralin na ito.

Ngunit, kung ang marka mo ay 7 o mas mababa pa, kailangan mong pag-aralang muli ang buong aralin upang maintindihan mo ito.

Tandaan Natin

Marami pang mga kinauugaliang paniniwala, gawi at pamahiin ang nanatili sa mga tahanan ng mga Pilipino at sa komunidad hanggang sa ngayon. Kahit na karamihan sa mga paniniwalang ito ay hindi totoo at nakaliligaw, marami pa rin Pilipino ang naniniwala sa mga ito dahil nagmula pa ito sa mga nakakatanda.

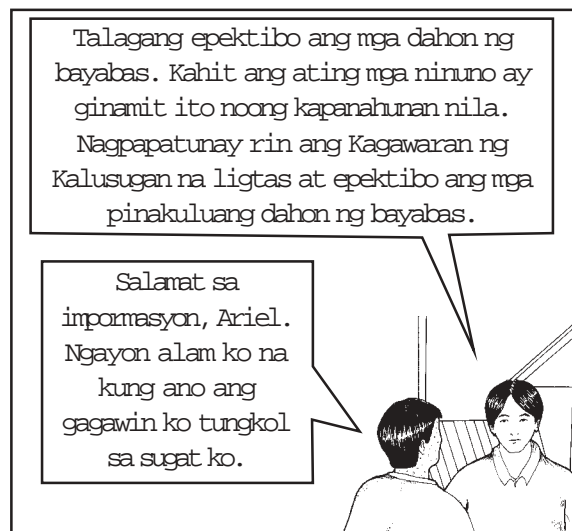
Maaari ka nang pumunta sa susunod na pahina para sa Aralin 2.

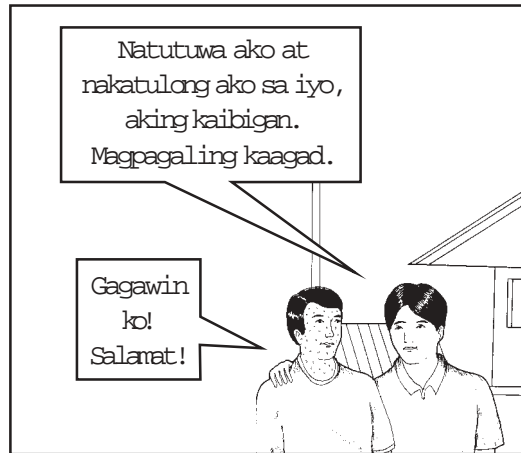
Mga Paliwanag Tungkol sa Ilang mga Kinaugaliang Paniniwala at Gawi

Sa Aralin 1, natutunan mo ang ilan sa mga kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin na nanatili pa rin sa tahanan ng mga Pilipino at pamayanan. Kahit na karamihan sa mga paniniwalang ito ay hindi totoo at nakaliligaw, mayroon pa ring ilan na may maka-agham na paliwanag. Sa araling ito, mapag-aaralan mo ang ilang kinaugaliang paniniwala at gawi at ang kanilang maka-agham na paliwanag.

Basahin Natin Ito

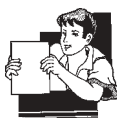

Pag-isipan Natin Ito

Naniniwala ka ba na ang mga pinakuluang dahon ng bayabas ay sadyang epektibo para sa mga sugat at pamamaga ng sugat? Mayroon ka bang alam na iba pang halaman na maaaring magamit bilang gamot para sa iba pang mga sakit? Isulat ang iyong sagot sa ibaba.

Ihambing ang iyong sagot sa halimbawang ibinigay sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 28.

Alamin Natin

Maraming mga Pilipino pa rin ang sadyang sumusunod sa mga kinaugalian pagdating sa medisina. Mas sinasang-ayunan nila ang mga halamang gamot kaysa sa makabagong medisina. Mayroong magandang basehan ang kinaugaliang paniniwala na ang mga halamang gamot ay epektibo at walang masamang epekto. Nagpalabas ang Kagawaran ng Kalusugan ng listahan ng mga halamang gamot para sa mga pangunahing pangkalusugang problema ng Pilipinas. Nagpapatunay ito na hindi lahat ng kinaugaliang paniniwala ay hindi totoo at nakaliligaw.

Basahin Natin Ito

Ating tingnan ang isa pang kinaugalian paniniwala at gawi.

Inay, bakit ayaw mangisda ng mga mangingisda kung bilog ang buwan?

Sadya talagang nakasanayan na yan. Naaalala ko ang aking lolo ng sinabi niya na kakaunti lamang ang kanilang huli tuwing bilog ang buwan.

Naniniwala ang mga matatanda na kung bilog ang buwan, tinatakot ng mga masamang espiritu ang mga isda kung kaya't mahirap humuli ng isda. Marami pa ring mangingisda ang naniniwala sa paniniwalang ito.

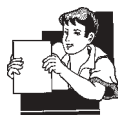
Talaga? Ngunit bakit?

Pag-isipan Natin Ito

Naniniwala ka bang ang mga masasamang espiritu ang nananakot sa mga isda sa dagat kapag bilog ang buwan? Bakit o bakit hindi? Isulat ang iyong sagot sa mga patlang sa ibaba.

Magpatuloy sa pagbabasa upang malaman mo kung tama ang iyong sagot.

Alamin Natin

Gusto mo bang malaman kung bakit kakaunti lamang ang huli ng mga mangingisda kapag bilog ang buwan?

Mas malakas ang grabedad (gravity) ng buwan tuwing bilog ang buwan. Ang grabedad ay ang puwersang humihila sa dagat ng mundo. Kung kaya't mataas ang agos ng dagat tuwing bilog ang buwan.

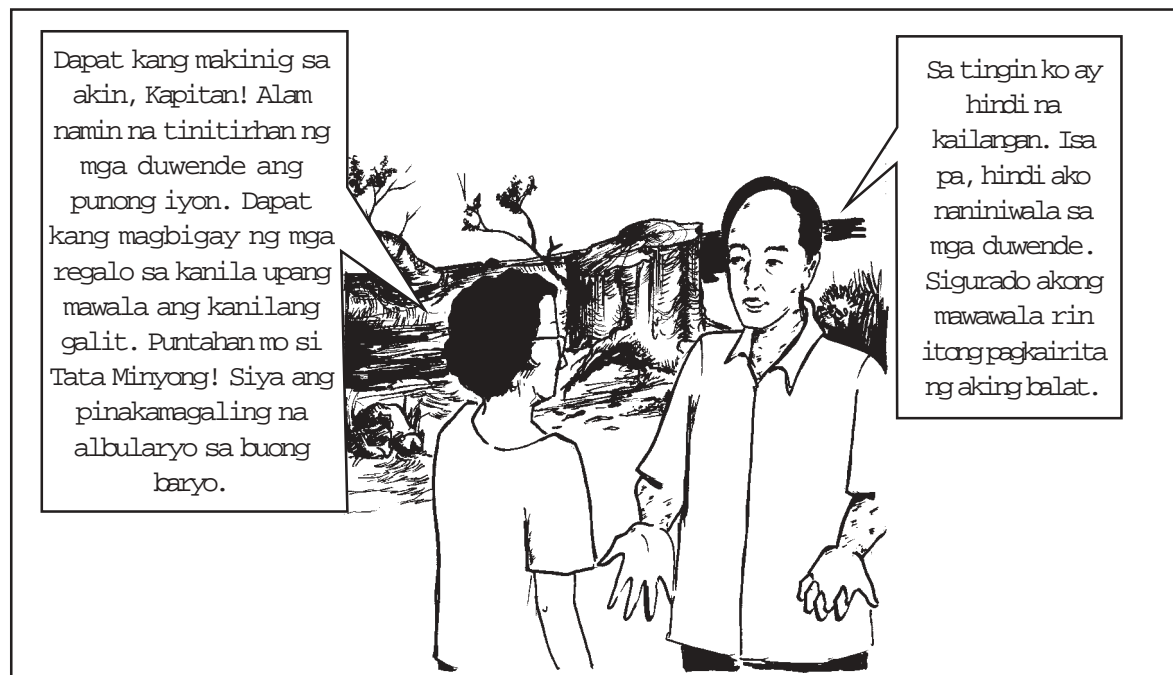
Kapag mataas ang agos ng tubig, mahirap humuli ng isda dahil takot ang mga ito sa liwanag na nanggagaling sa buwan at nakikita nila ang mga lambat kung kaya't lumalangoy sila papalayo mula sa ibabaw ng dagat. Isa pa, kumakalat ang mga isda sa iba't ibang parte ng dagat sa panahong ito. Kung kaya't mahirap humuli ng maraming isda sa isang hagsis ng lambat.

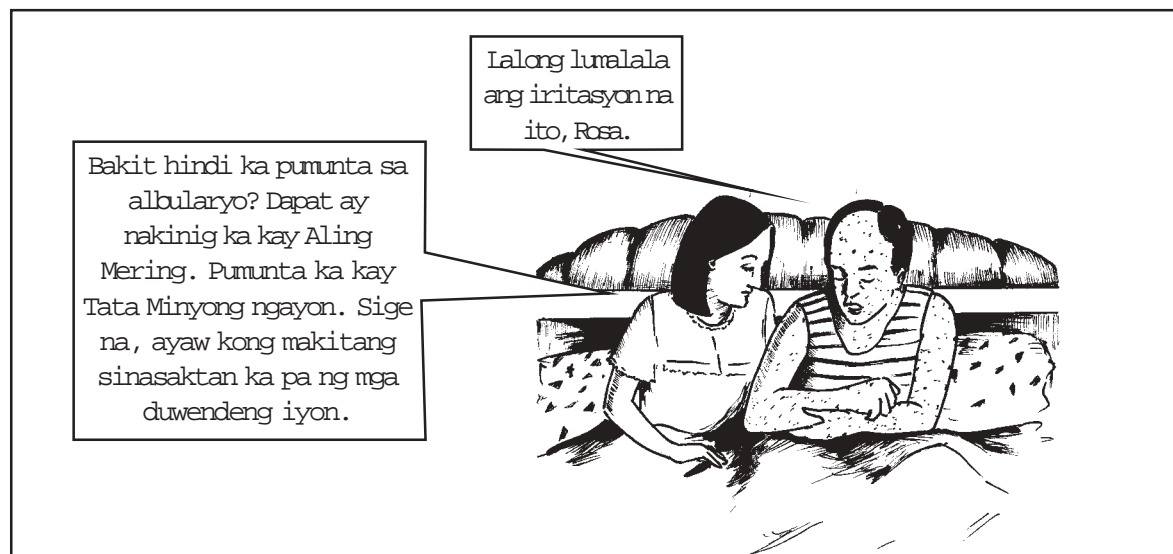
Basahin Natin Ito

Sa paghahanda para sa pista ng baryo, si Teban, ang kapitan ng Barangay Masigasig, ay namuno sa paglilinis ng buong pamayanan. Kasama na rito ang pagpapatumba sa lumang puno sa likod ng opisina ng barangay. Tumulong siya sa paghila pababa ng mga ugat na nakapalupot sa puno. Kinaumagahan, nagulat siya ng makita niya ang kanyang mukha na namumula, namamaga at makati.

Hindi pinansin ni Kapitan Teban ang payo ng mga nakakatanda dahil hindi siya naniniwala sa mga duwende. Ngunit lalong lumala ang kanyang sakit sa balat. Isang araw, habang kinakausap niya ang kanyang asawa...

Pumunta si Kapitan Teban sa albularyo at isinuko ang kanyang sarili sa mga ritwal nito. Pagkatapos ng ritwal, kumuha ng langis ang albularyo at nilagay ito sa mukha ni Kapitan Teban. Kataka-takang nawala ang pangangati at init na nararamdaman ni Kapitan Teban. Pagkatapos, unti-unting nawala ang pamamaga at pamumula ng kanyang mukha.

Pag-isipan Natin Ito

Basahin at sagutin ang mga tanong sa ibaba.

1. Ano sa palagay mo ang dahilan ng sakit ni Kapitan Teban sa balat?

2. Sumasang-ayon ka ba sa sinabi ni Aling Mering sa kanya? Oo o Hindi? Ipaliwanag mo ang iyong sagot.

3. Ano sa palagay mo ang nakagamot sa sakit ni Kapitan Teban sa balat?

Ihambing ang iyong sagot sa paliwanag sa ibaba.

Ang mga doktor ng balat ay kadalasang nakakaenkuwentro ng mga kaso tulad ng kay Kapitan Teban. Ito ay isang simpleng kaso ng dermatitis venenata, isang malubhang pamamaga ng balat sanhi ng isang sustansya na nakaiirita. Malamang, ilan sa mga nakaiiritang mga dahon ng halaman o buhok ng mga insekto at higad ang nahulog sa balat ni Kapitan Teban habang hinihila niya ang mga ugat ng puno.

Ang paglagay ng langis, dumaan man ito sa ritwal o hindi, ay talagang makagagamot sa pangangati, pamumula at pamamaga dahil ang langis ay may sangkap tulad ng mantika, na siyang nagpapagaling sa pagka-irita ng balat.

Subukan Natin Ito

Kung gusto mo, maaari mong subukan ang sakit ni Kapitan Teban sa pamamagitan ng eksperimentong ito.

- ◆ Lagyan o ipahid ang insekto sa iyong braso. Agad-agad, ito'y mangangati, mamumula at mamamaga.
- ◆ Lagyan ng sariwang langis ng niyog. Mawawala kaagad ang pangangati habang unti-unti ring mawawala ang pamamaga at pamumula.

Nagpapatunay na ang eksperimentong ito na ang sakit ni Kapitan Teban ay hindi gawa ng mga duwende, katulad ng paniniwala ng mga nakakatanda. Sa halip ito ay sanhi ng mga sustansyang galing sa labas na naging sanhi ng pagka-irita ng balat ni Kapitan Teban.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutunan

Sagutan ang pagsusulit sa ibaba upang malaman kung ano na ang alam mo sa araling ito. Bilugan ang numero na masasabing kinaugaliang paniniwala na mayroong maka-agham na paliwanag. Isulat ang maka-agham na paliwanag sa mga sumusunod na patlang.

1. Magpapanatili sa pagkaing mainit ang pagsabog ng asin sa takip ng lutuan.

2. Epektibong gamot sa ubo ang kalamansi.

3. Hindi matutuloy ang kasalan kung isusuot ng babae ang kanyang trahe de boda bago ang kasal.

4. Hindi dapat gumawa ng mga gawaing bahay ang babaeng nireregla. Dapat lamang siyang magpahinga.

5. Hindi dapat umupo na magkahiwalay ang paa ang buntis na babae dahil magpapahirap ito sa kanyang panganganak.

Tapos mo na bang sagutan ang mga tanong? Ihambing mo ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 28. Ano ang kinahinatnan ng iyong pagsusulit? Kung tama ang lahat ng iyong sagot, binabati kita! Ang ibig sabihin nito'y marami kang natutunan sa araling ito.

Kung ang marka mo ay 4 hanggang 5, magaling. Kailangan mo lamang pag-aralan ang mga tanong kung saan nahirapan ka sa aralin ito.

Ngunit, kung ang marka mo ay 3 o mas mababa pa, kailangan mong pag-aralan ang buong aralin muli upang lubos mo itong maintindihan.

Tandaan Natin

Hindi lahat ng mga kinaugaliang paniniwala at gawi ay hindi totoo at nakaliligaw. Mayroong maka-agham na paliwanag ang ilan sa mga paniniwalang ito at kailangan lamang natin suriin ito nang husto. Ang ating mga ninuno ay hindi nagkaroon ng makabagong pag-iisip at teknolohiya kumpara sa kung ano ang mayroon tayo ngayon, kung kaya't noong kapanahunan nila, pinapaliwanag nila ang mga nagaganap nang walang basehan. Ngayon, mayroon tayong kakayahang ipaliwanag ang ilan sa ating mga kinaugaliang paniniwala at gawi sa maka-agham na paraan.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

Sagutan ang pagsusulit sa ibaba upang malaman kung ano na ang iyong natutunan sa modyul na ito. Gumuhit ng bituin (H) kung nagpapahiwatig ang pangungusap ng kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin at isang buwan (m) kung hindi naman.

- ____1. Tatandang dalaga ka kung kumakanta ka habang nagluluto.
- ____2. Masama ang paninigarilyo sa iyong kalusugan.
- ____3. Ligtas at epektibo ang mga halamang gamot tulad ng dahon ng bayabas.
- ____4. Nananakot ang mga masasamang espiritu sa mga isda kapag bilog ang buwan.
- ____5. Magdudulot ng pagkabulag ang pagtulog na basa ang buhok.
- ____6. Nagdadala ng kamalasan ang itim na pusa.
- ____7. Lalaking malusog ang batang kumakain ng maraming prutas at gulay.
- ____8. Isang bisitang lalaki ang dadating kung sakaling mahulog ang tinidor mula sa mesa habang kumakain.
- ____9. Malalaglag ang batang ipinagbubuntis kung magsusuot ang buntis ng perlas.
- ____10. Magdadala ng kamalasan ang pagwawalis ng sahig sa gabi.

Natapos mo na bang sagutin ang lahat? Ihambing ang iyong mga sagot sa mga nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 29.

Ano ang iyong kinahinatnan? Kung tama ang lahat ng iyong sagot, binabati kita! Ang ibig sabihin nito'y marami kang natutunan mula sa modyul na ito.

Kung ang marka mo ay 8 o 9, magaling. Kailangan mo lamang pag-aralan ang mga mahihirap na puntos na nabasa mo sa modyul na ito.

Ngunit, kung ang marka mo ay 7 o mas mababa, kailangan mong pag-aralan ang buong modyul muli upang maintindihan ito nang lubusan.

Ibuod Natin

Mayaman ang kultura ng Pilipino sa mga kinaugaliang paniniwala, gawi at pamahiin. Bahagi ang mga ito ng makulay na kultura na ipinamana pa mula sa mga salinlahi. Mayroon tayong mga paniniwala at gawi para sa iba't ibang yugto ng ating buhay, tulad ng:

- ◆ buhay at pagkamatay;
- ◆ pag-aasawa at pagliligawan;
- ◆ pagbubuntis at panganganak;
- ◆ trabaho at pagpapahinga; at marami pang iba.

Karamihan sa mga paniniwalang ito ay hindi totoo at nakaliligaw dahil wala silang maka-agham na paliwanag. Dapat tayong maging mapanuri at maingat sa pagsunod sa kanila, bago natin sundin ang mga paniniwala at gawing ito, dapat din tayong maghanap ng maka-agham na paliwanag at dapat rin nating isipin ang kanilang kahihinatnan. Mayroon rin namang mga kinaugalian paniniwala at gawi na kayang ipaliwanag ng agham.

Batayan sa Pagwawasto

A. Anu-ano na ang mga Alam Mo? (*pahina 2*)

1. 4
2. 8
3. 4
4. 4
5. 4
6. 8
7. 8
8. 4
9. 4
10. 4

B. Aralin 1

Pag-isipan Natin Ito (pahina 5)

Halimbawang sagot: Hindi, dahil ang pagkanta sa kusina habang nagluluto ay hindi kasiguraduhan na magpapakasal ang babae.

Pag-isipan Natin Ito (pahina 6)

Halimbawang sagot: Hindi, dahil hindi napatunayan ng agham na ang pagtulog na basa ang buhok ay makakadulot ng pagkabulag.

Subukan Natin Ito (pahina 7)

Halimbawang sagot: Itatago ko ang panyo dahil ito ay mahalagang regalo at masasaktan ang aking mahal kung aking itong isasauli.

Subukan Natin Ito (pp. 10–11)

1. b
2. b
3. b
4. b
5. b

Subukan Natin Ito (pp. 13–14)

Ihambing ang iyong mga sagot sa mga ibinigay sa ibaba.
Tandaan na maaaring iba ang iyong sagot sa mga ito.

1. Ilan sa mga gawi at paniniwala na alam ko na may kinalaman sa pagpapakasal ang sumusunod: (a) Hindi dapat magkita sa bisperas ng kasalan, ang ikakasal na babae at lalaki. Kung magkita sila, hindi magiging matagumpay ang kanilang kasalan at maaari silang maghiwalay. (b) Upang maging matagumpay ang kasalan, dapat magsuot ang babaeng ikakasal sa araw ng kasal ng isang lumang bagay, isang hiniram na bagay at kulay asul na bagay.

Hindi ako naniniwala sa mga gawi na ito. Ang tagumpay ng aking pag-aasawa o kahit ano pa man relasyon ay hindi nakasalalay sa mga gawing ito, ngunit sa pagnanais ng mag-asawa na patagalin ang kanilang pagsasama.

2. (a) Agad kong dadalhin ang aking nakababatang kapatid sa doktor. Sigurado ako na mahahanapan ng doktor ng paliwanag at lunas ang sakit ng tiyan ng aking kapatid. Ayaw kong isugal ang buhay ng aking kapatid sa pamamagitan ng pagdala sa kanya sa arbularyo. (b) Tutuloy ako sa aking panayam. Ang kahihinatnan ng aking panayam ay hindi nakasalalay sa itim na pusa na siyang dapat magdala ng kamalasan, ngunit sa kung papaano ko iniharap ang aking sarili at kung papaano ko sasagutin ang mga tanong sa panayam.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 14–15)

1. 4
2. 8
3. 4
4. 4
5. 4
6. 4
7. 4
8. 8
9. 8
10. 4

C. Aralin 2

Pag-isipan Natin Ito (pahina 17)

Halimbawang sagot: Oo, dahil ang dahon ng bayabas ay mayroon mga sustansya na pumupuksa sa mga bakterya. Ang luya ay maaari rin gamitin upang ipanggamot sa namamagang lalamunan.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 22–23)

- ①. Kung mainitan ang asin, nakadadagdag ito ng halumigmig sa loob ng kaserola na siyang magpapanatili sa init ng pagkain.
- ②. Ginagamit ang kalamansi bilang pampalamig at gamot sa ubo.
3. Walang maka-agham na paliwanag ang paniniwalang ito.
- ④. Madaling mairita at mapagod ang babaeng nireregla kung kaya't hindi siya pinapayuhang gumawa ng mga gawaing bahay.
5. Walang maka-agham na paliwanag ang paniniwalang ito.

D. Anu-ano ang mga Natutuhan Mo? (*pahina 24*)

1. H
2. m
3. H
4. H
5. H
6. H
7. m
8. H
9. H
10. H

Talahuluganan

Dermatitis venenata Ang malalang pamamaga ng balat sanhi ng pagdikit sa mga naka-iiritang sustansya.

Pag-asa o pagliliban sa kapalaran (*fatalism*) Pag-asa sa oportunidad o kapalaran sa kung ano man ang mangyayari sa iyong tagumpay o kinabukasan

Grabedad Isang malakas na puwersa na humihila sa mga dagat ng mundo.

Pamahiin Mga paniniwala o gawi na nagreresulta sa mga maling konsepto sa mga totoong dahilan ng mga bagay; at pagkatakot sa hindi nalalaman at labis na paniniwala sa mga hindi kilalang puwersa.

Mga Sanggunian

Demetrio, Francisco R. Myths and Symbols, Philippines. Manila: National Book Store, Inc., 1990

Guiang, Rodolfo V. Philippine Medical Superstitions Told in Parables. Pangasinan: Gumawid Press, 1960.

Parado, Generoso L. Pamahiing Pilipino. Manila: Rex Printing Company, 1989.

Philippine Herb Index. <www.philippineherbs.com/Philippineherbindex.htm>. February 21, 2001, date accessed.

True, George Nava II. Eye Care Myths. <<http://www.netasia.net/users/truehealth/Eye%20Care%20Myths.htm>>. February 21, date accessed.